

Yleisiltä alueilta siivottavien roskien koostumuksen selvittämishanke

Jätehuoltopäivät, Oulu 6.-7.10.2021

erityisasiantuntija Tuulia Innala

Taustalla ns. kertakäyttömuovidirektiivi eli SUP-direktiivi

LAAJENNETTU TUOTTAJAVASTUU
(8 art.)

TUOTEKIELLOT
(5 art.)

**KANSALLISET
KULUTUKSEN
VÄHENTÄMISTOIMET**
(4 art.)

VALISTUSTOIMET
(10 art.)

TAVOITTEET

- vähentää ympäristön roskaantumista, erityisesti merialueilla
- edistää kiertotaloutta
- edistää sisämarkkinoiden toimintaa

ERILLISKERÄYSVAATIMUKSET
(9 art.)

keinot erilaisia
direktiivin
soveltamisalaan
kuuluville eri tuotteille

RAPORTOINTIVAATIMUKSET
(13 art.)

MERKINTÄVAATIMUKSET
(7 art.)

TUOTEVAATIMUKSET
(6 art.)

Kertakäyttöiset muovituotteet –uusi tuottajavastuusääntely

- Muovia sisältävien tupakkatuotteiden, kosteuspyyhkeiden, ilmapallojen, pakkausten ja juomamukien tuottajille tuottajavastuu
 - Koskee tiettyjä kertakäyttötuotteita
- Tuottajalle vain kustannusvastuu toisen tekemästä työstä
 - Em. kertakäyttöisten muovituotteiden tuottajille säädetään jätelaissa (646/2011) kustannusvastuu tietyistä kuntien yleiseen käyttöön tarkoitetuilla alueilla toteuttamista jätehuoltotoimista ja roskaantumisen siivoamisesta

SUP-tuotteet

- Pakkauksista:
 - Syömävalmiin ruuan 1 annoksen pakkaukset ja kääreet
 - max. 3 l juomapakkaukset
 - juomamukit
 - kevyet kantokassit
- Esikostutetut kosteuspyyhkeet ja ilmapallot
- Suodattimelliset tupakkatuotteet ja irtosuodattimet
- Muovia sisältävät kalastustuotteet

SUP-tuottajien kustannusvastuusta

- Kustannusvastuun piiriin kuuluvat alueet:
 - määräytyisivät ns. **katujen kunnossapito- ja puhtaanapitolain (669/1978) ja jätelain (646/2011) roskaantumista koskevaan 8 lukuun sisältyvien 76 §:n ja 74 §:n säännösten perusteella** – esim. kadut, torit, uimarannat, puistot ja muut yleiseen virkistykseen käytettävät alueet olisivat mukana
- Kustannusvastuu **ei koske kaikkia kuntien ko. alueilla toteuttamia jätehuoltotoimia ja roskaantumisen siivoamista**, vaan ainoastaan niitä direktiivissä nimenomaisesti lueteltuja toimia, jotka kohdistuvat kustannusvastuun piiriin kuuluviin kertakäyttöisiin muovituotteisiin

Kustannusvastuun suuruus ja toteuttaminen

- Kuinka suuri on SUP-tuottajan kustannusvastuu?
- Kuinka suuri osa maksuista kuuluu kohdentaa kullekin tuoteryhmälle?
- → Kukaan ei tiedä oikeaa vastausta juuri nyt.
- Tuottajan kustannusvastuun määrittelyyn tarvittava tietopohja on puutteellinen.
 - Kuntien jätehuoltotoimien ja roskaantumisen siivoamisten kustannustieto vajavaista
 - SUP-roskien määrästä roskien joukossa ei ole tietoa

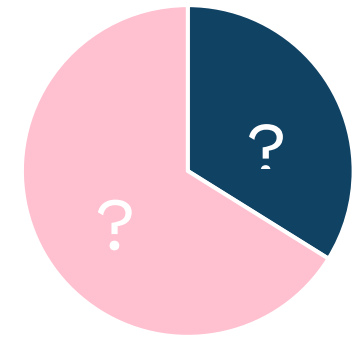
Jätteen koostumuksen selvittäminen

- SUP-jätteiden osuuden selvittäminen vaatii maasta poimittavien roskien ja jäteastioihin sijoitettujen roskien koostumuksen selvittämistä
 - SUP-roskien osuus kaikista jätteistä ja kunkin eri SUP-roskan osuus (esim. tupakantumpit, ilmapallot, ruokapakkaukset, juomamukit)
- Kuntaliitto, KEHTO-foorumin kaupungit (21), ympäristöministeriö, SUP-pakkausten tuottajat, tupakkatuottajat, Kosmetiikka- ja hygieniateollisuus ry sekä Ilmapallockeskus Oy rahoittavat koostumustutkimushanketta
 - Kuntaliitto koordinoi

- Vaihe 1: **koostumustutkimusmenetelmän kehittäminen**: SUP-osuudet jäteastioissa ja maasta kerättävissä roskissa
 - Syksyllä 2021, konsultiksi valittu Ramboll Finland Oy
- Vaihe 2: jätteen koostumuksen tutkiminen valituissa kuntakohteissa kehitetyn menetelmän perusteella
 - Keväällä 2022

Kuntien keräämät ja siivoamat roskat

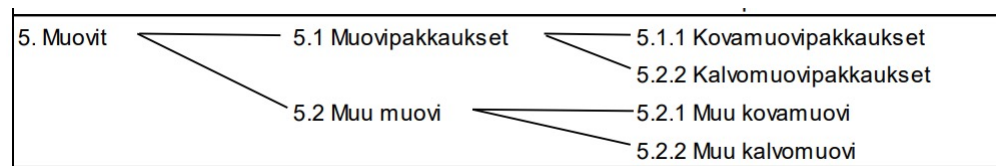

■ SUP-jätteet ■ Muut jätteet

Koostumustutkimusmenetelmä

- Suoraan valmista Suomeen soveltuvaa mallia ei ole olemassa
- Menetelmäkehitys sisältää seuraavat osa-alueet:
 - Kartoitus aiemmin tehdyistä tutkimuksista (EU) ja arvio niiden hyödynnettävyydestä
 - Luonnos menetelmästä lajittelututkimuksen toteuttamiseen
 - Rajattu kokeellinen lajittelututkimus menetelmän verifioimiseksi ja mahdollisten muutostarpeiden tunnistamiseksi
 - Menetelmän muokkaaminen ja viimeistely kokeellisen tutkimuksen havaintojen pohjalta
- Jonkin verran voitaneen hyödyntää esim. sekajätteen koostumustutkimus-ohjeistuksen luokittelua → näytematriisi erilainen, luokittelutasot eivät riittäviä SUP-jätteille
 - Esim. tupakantumpit, kosteuspyyhkeet, ilmapallot: ei omaa luokkaa
 - Muovit ja kartonki: luokiteltu liian yleisesti

Koostumustutkimusmenetelmä

Pohdittavia kysymyksiä:

- Kerättävien roskien kokonaismäärän arviointi? SUP-roskien osuus kaikista roskista?
- Kuinka paljon jätteen koostumus vaihtelee aluetyypeittäin ja vuodenajoittain? → saattaa olla vaikutus otoskokoon, otospaikkoihin
 - rannat, kadut, puistot, torit...
 - keskusta vs. reuna-alueet, turismialueet
 - käyttäjätyypit, käyttäjien ikä?
- Mikä on kustannuksia parhaiten kuvaava määrittäysperuste: SUP-roskan osuus kaikkien roskien painosta, tilavuudesta vai kappalemäärästä?
 - Voi olla eri maasta poimittavissa ja jäteastioihin kerättävissä jätteissä
 - Esim. tupakantumpit: kappalemääräisesti paljon, pieniä, painoltaan kevyitä, eivät vie tilavuutta → Miten muodostuu tupakantumpien siivouksen kustannus?
 - Muovipakkausjätteet kevyitä, usein tilaa vieviä, tuulen mukana kulkeutuvia

Haasteena oikeiden roskien tunnistaminen: Mikä on kertakäyttömuovituote?

- Muovituote
 1. Sisältääkö muovia?
 2. Kertakäyttöinen vai ei? +
 3. Tuoteryhmäkohtaiset vaatimukset

Komission tiedonanto — Tiettyjen muovituotteiden ympäristövaikutuksen vähentämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/904 mukaiset komission kertakäyttöisiä muovituotteita koskevat suuntaviivat (2021/C 216/01) (52 sivua)

- Muovin määritelmä; kertakäyttöisen muovituotteen määritelmä; erityiset tuotekriteerit

Kustannusvastuun suuruus ja toteuttaminen

- Toimeenpano vaatii myös tietopohjan parantamista kuntien roskaantumisen siivoamisen ja virkistysalue- ja katujätehuollon kokonaiskustannuksista sekä kustannusten muodostumiseen vaikuttavista tekijöistä
- Kuntaliitto selvitti syksyllä 2020 kyselyllä kuntien ulkoalueiden jätehuoltokustannuksia sekä roskaantumisen puhdistamisen kustannuksia
 - 47 vastausta → hyvin karkea arvio
 - JOHTOPÄÄTÖS: kustannuksia seurataan huonosti, koska tarkalle seurannalle ei ole ollut tarvetta
- Kyselyn perusteella voidaan karkeasti arvioida, että jätehuoltotoimien ja roskien siivoamisen kustannukset voisivat olla **noin 40-55 milj. e/a**

Kiire on!

- SUP-pakkausten ja SUP-tupakkatuotteiden kustannusvastuun tulisi alkaa jo vuoden 2023 alusta
 - Koskee sekä jätteasteräystä että maasta poimittavia roskia
- Kosteuspyyhkeiden ja ilmapallojen tuottajavastuu alkaa vasta 31.12.2024 eli käytännössä 2025 vuoden alusta
 - Koskee vain maasta poimittavia roskia

Kiitos.

Tuulia Innala
040 572 2120
tuulia.innala@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi

